

4. Кильдибекова Т. А. Лексико-семантические разряды глаголов / Т. А. Кильдибекова // Исследования по семантике. Лексическая и грамматическая семантика : сб. научн. трудов. – Уфа, 1980. – № 8 – С. 12–23.
5. Маслов Ю. С. Вид и лексическое значение глагола в русском языке / Ю. С. Маслов // Известия АН СССР, СЛЯ. – 1988. – Т. 7. – № 4. – С. 303–316.
6. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1988. – 240 с.
7. Daneš F. Pokus o strukturní analyzu slovenských významů / F. Daneš // Slovo a slovesn. – 1981. – N 3. – S. 193–207.
8. Godel R. Verbes d'état et verbes d'événement / R. Godel. – "Cahiers de F. de Saussure", 1950, 9. – P. 33–50.

Дышлевая А. В. Особенности семантики и функционирования глаголов состояния в английском языке.

В статье рассмотрены и охарактеризованы особенности семантической и синтаксической природы глаголов категории состояния, исследованы их основные характеристики, дано комплексное описание адвербиальной детерминации глаголов состояния в английском языке.

Ключевые слова: глаголы категории состояния, семантико-синтаксические отношения, адвербиальная детерминация, синтагматика, парадигматика.

Dyshleva G. V. The peculiarities of semantic formation and syntactical organization the verbs of state in English language.

The semantic and syntactical peculiarities of the verb of category of the state are described in this paper. The description of their fundamental traits is investigated. The complex description of the adverbial distribution of this group of English verbs is found out and pointed out in the work.

Keywords: the verbs of category of the state, semantical-syntactical relationships, adverbial distribution, paradigmatica, syntagmatika.

Дмитренко О. П.
ДВНЗ "Київський національний економічний
університет імені В. Гетьмана

КОНТАМІНАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ФРАЗЕОЛОГІЧНОГО ФОНДУ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається питання модифікації фразеологічних одиниць сучасної німецької мови соціально-економічної сфери, зокрема, контамінація, вирізняються її структурні моделі та структурні механізми.

Ключові слова: модифікація, контамінація, структурна модель, висхідна одиниця, фразеологічна одиниця.

Дослідження динамічних процесів розвитку будь якої мови було, є і залишатиметься важливою проблемою мовознавства. Фразеологічна система мови як невід'ємна її складова зазнає постійних змін та перетворень. Фразеологічні одиниці, пройшовши свій шлях від визначення як "скам'яніння у мові" до відносно стійких фразеологічних сполук, постійно зазнають оновлення, переосмислення, генералізації, спеціалізації тощо. Про це свідчать результати дослідження авторитетних та молодих дослідників як от: В. Г. Гак, А. В. Капуш, О. С. Кубрякова, М. Д. Степанова, О. К. Чиркова, І. І. Чернишова та інші. Не є виключенням й фразеологічний фонд сучасної німецької мови. Динамічні процеси у сфері фразеології німецької мови досліджували Г. Бургер, Б. Вотяк, М. М. Гавриш, С. Б. Пташник, В. Фляйшер, І. І. Чернишова та інші. Фразеологічний склад німецької мови є мобільною системою й постійно поповнюється оновленими, новими фразеологічними одиницями, що

відображають світосприйняття як окремого індивіда, так й всього німецького соціуму. Дещо історії. Фразеологічна одиниця (далі ФО) *auf großem Fuß leben* – “розкішно жити” перебуває у мовному вжитку з 1750 року за даними словника Г. Кюпера, її модернізований варіант *auf großem Zinsfuß leben* – “розкошувати на відсотки капіталу” з'явився у мовному вжитку з 1950 року. Прикладом оновлення компонентного складу фразеологічної одиниці без зміни її значення є стійкий вираз *jeden Pfennig (dreimal) umdrehen* – “бути заощадливим, заощаджувати”. Слово-компонент *Pfennig* (з X-го століття найдавніша розмінна німецька монета) було замінено на сучасну грошову одиницю *Euro* в кінці XX-го століття та отримано осучаснений варіант фразеологізму з тим само значення *jeden Euro (dreimal) umdrehen* [DUW: 467].

Одним із різновидів функціонування ФО у мові художньої літератури та публіцистики, мові радіо та телебачення є модифікація фразеологічних одиниць, під якою більшість дослідників розуміють стилістичний засіб, спрямований на оновлення семантики та традиційної структури ФО [1], [20]. Модифікації значною мірою порушують структурно-семантичну монолітність фразеологізмів, в результаті яких виникають їхні якісно нові інваріанти. Модифікації фразеологічних одиниць як стійких словесних комплексів деякі вчені розглядають як негативний лінгвістичний феномен й інтерпретують його як “порушення норм” та основних властивостей ФО, а саме: їх полілексичність та стійкість, як активне втручання продуцента та його активний вплив на мовний матеріал [2], [6], як своєрідні “маніпуляції”, що викликають у ФО порушення трьох типів стійкості: *матеріальної* (фонетичні зміни у словах, порушення порядку слів), *внутрішньої* (семантичної єдності), *зовнішньої* (текстово-лінгвістичні норми та правила вживання ФО [5, с. 305].

Інші вчені фразеологічні модифікації розуміють як поширений типовий спосіб вживання ФО, як потенціал для їхньої оказіональної реалізації, як процес, зумовлений системою властивостей самих фразеологізмів, результатом якого є підвищення їхньої експресивності та інформативності [1, с. 138], [8], [14] [5], [16], [20], [23]. Ми вважаємо, що модифікуватися, трансформуватися чи видозмінюватися ускладнені мовні знаки можуть завдяки своїм основним онтологічним властивостям. Нарізнооформленість ФО зумовлює значну проникливість їх структури, уможливаючи тим самим різні зміни та модифікації їх форми: а) заміна одного чи декількох компонентів; б) введення до їх складу додаткових слів-конкретизаторів; в) вилучення її окремих елементів для лаконічного стислого висловлювання; г) поєднання двох висхідних фразеологізмів.

Німецькі дослідники даного лінгвістичного феномену виокремили наступні види модифікацій усталених мовних знаків, а саме: лексичну субституцію, розширення структури фразеологізму з введенням до його складу атрибутивних та генетивних означень, виокремлення окремих слів-компонентів, скорочення основи, введення заперечної частки, поєднання суперечливих понять з використанням семантично подібного, близького, але не точного виразу, контамінацію [14, с. 82]. В лінгвістиці під *контамінацією* розуміють виникнення нового слова або виразу внаслідок зближення, поєднання частин двох подібних слів, форм чи виразів. Процесу контамінації зазнають одиниці всіх мовних рівнів, проте найчастіше він відбувається у сфері синтаксису та фразеології.

Метою даного пошуку є виявлення та класифікація структурних моделей і структурних механізмів контамінації ФО у соціально-економічній сфері сучасної німецької мови.

Матеріалом даної розвідки слугують ФО з лексикографічних джерел та німецьких періодичних видань.

Актуальність даного пошуку викликана недостатнім рівнем дослідження контамінаційних процесів ФО у соціально-економічній сфері німецької мови.

Фразеологічна контамінація є одним з найменш розроблених та досліджених способів утворення нових ФО, взагалі, та ФО соціально-економічної сфери, зокрема. Проблема фразеологічної контамінації досліджувалася багатьма вченими [1], [3], [8], [10], [11], [12], [14], [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23], однак, й до сьогодні вона залишається цілком недослідженою.

Дослідники розглядають фразеологічну контамінацію як стилістичний засіб оказіональних модифікацій ФО, як типову помилку в усному та писемному мовленні, як різні перетворення значень і форм фразеологічних одиниць, спричинених мовними та позамовними чинниками та уможливленими динамічністю мовних фактів. Першою спробою комплексного дослідження цього питання є дисертація М. М. Гавриша [3], в якій дослідник визначає лінгвістичний статус фразеологічної контамінації, її місце та специфіку у системі фразеотвірних можливостей, уточнює її роль у поповненні фразеологічного складу німецької мови новими ФО, розкриває змістовний аспект контамінаційної взаємодії фразеологічних зворотів.

Фразеологічна контамінація, як складова частина теорії мовної номінації, є утворенням нових ФО на основі декількох висхідних ФО за допомогою нав'язування відношень перехресності. Ідентифікаційною ознакою контамінованих ФО є дериваційно-кількісний показник, під яким розуміють наявність у їх складі компонентів декількох базових ФО. Обов'язковою умовою фразеологічної контамінації є попереднє скорочення однієї чи обох контамінуючих ФО. Щодо питання про умови контамінації думки дослідників розходяться. Одні неодмінною умовою вважають смислову близькість, тобто предметно-логічне значення контамінуючих одиниць [2], інші – формальну схожість [19], треті – визнають можливість контамінації без будь-якої близькості [2], [8], [9]. Аналіз досліджуваного корпусу одиниць дає нам підстави підтримувати погляди останніх, оскільки не всі серед досліджуваних одиниць контамінують за однієї якоїсь умови, схрещення фразеологізмів може відбуватися на основі семантичної близькості, за формальною схожістю, а також і без будь-якої близькості. Результати дослідження ФО соціально-економічної сфери уможливили виокремлення трьох структурних моделей та п'ять структурних механізмів фразеологічної контамінації (заміна, вклинювання, прилягання, поєднання однорідних компонентів та скорочення – зникнення “зайвих” компонентів в одній базовій ФО. Розглянемо їх:

а) I-а структурна модель, яка об'єднує окремі компоненти двох базових фразеологізмів шляхом заміни одного компонента чи декількох компонентів або ж за допомогою прилягання компонентів двох ФО): *einer Sache ade sagen* – “попрощатися з чим-н.” [НУФС, т. 1: 23] + *wieder in den alten Trott verfallen* – “знову почати жити / працювати по-старому, повертатися до старих методів роботи” [НУФС, т. 2: 577] = *dem alten Trott ade sagen* – “почати працювати по-новому, відкинути старі методи роботи”; *pleite machen* – “прогоріти, вилетіти в трубу, збанкрутувати” [НУФС, т. 2: 111] + *flöten / kaputt gehen* – “щось іде прахом, ламається, розбивається [НУФС, т. 1: 217] = *pleite gehen* – “стати неплатоспроможним” [DUW: 1158]; *ein Ding (hin)drehen* (розм. фам.) – “облагодити справу” [НУФС, т. 1: 148] + *wir werden das Kind schon schaukeln* (розм.) – “якось облагодимо цю справу, якось викрутимось” [НУФС, т. 2: 158] = *ein Ding schaukeln* (розм.) – “провернути, організувати якусь справу” (з певним ступенем впевненості у позитивному результаті), напр.: *wir werden das Ding schon schaukeln* (розм.) – “якось викрутимось; якось облагодимо цю справу” [НУФС, т. 2: 158];

б) II-а структурна модель передбачає об'єднання висхідної ФО з компонентами чи частиною компонентів іншої ФО за допомогою заміни компонента цілої ФО, вклинювання компонента, прилягання компонента, чи об'єднання однорідних компонентів: *eine Rolle spielen* – “грати роль” [НУФС, т. 2: 138] + *der Hecht im Karpfenteich* – “енергійна людина, що спонукає інших до діяльності, підганяє інертних” [НУФС, т. 1: 318] = *die Rolle des Hechts im Karpfenteich spielen* – “грати роль енергійної людини” [DI: 668]; *die Früchte seines Tuns ernten* – “пожинати плоди своїх дій та вчинків” (негативна оцінка) [НУФС, т. 1: 191] + *die Früchte seines Schweißes* – “плоди своєї праці” (позитивна оцінка) [НУФС, т. 2: 184] = *die Früchte seines Schweißes ernten* – “користуватися результатами своєї тяжкої праці” (позитивна оцінка) [MDI: 213]. *[reiche] Frucht / Früchte tragen* – “прибутковий” [RW, В. 11: 244] + *jmdm. [nicht] in den Schoß fallen* (*jmdm. [nicht] mühelos zuteil werden*) – “щось дається (не) без великих зусиль” [RW, В. 11: 679] = *jmdm. wie eine reife Frucht in den Schoß fallen* – “щось неочікувано починає приносити прибуток” [DI: 213];

в) III-я структурна модель, що поєднує дві висхідні ФО без будь-яких кількісних чи якісних змін: *sich aus der Affäre ziehen* – “виплутатися з біди, із скрутної ситуації” [НУФС, т. 1: 23] + *mit Anstand* – “гідно, з честю” [БНРС, т. 1: 144] = *sich mit Anstand aus einer Affäre ziehen* – “гідно вийти з тяжкого стану”.

Дослідження семантики контамінованих ФОСЕР показало, що контаміновані ФОСЕР можуть реалізувати три типи значення: а) нове, нетипове значення, цілком відмінне від значення базових, контамінуючих одиниць: *alle Trümpfe in der Hand / in [den] Händen haben* (*die stärkere Positionen innehaben*) – “тримати всі козири в руках, займати міцніші позиції” [RW, В. 11: 787] + *etwas in Ärmel haben / behalten* (*etwas in Reserve haben*) – “мати щось у резерві” [RW, В. 11: 59] = *zwei Trümpfe in Ärmel haben* [*Überschrift*] – “мати ще дві переваги в резерві” [8, с. 149]; б) конотативно (експресивно чи стилістично) модифіковане значення одного чи обох висхідних ФО. У цьому випадку контамінують ФО, що виражають контрарні поняття; в) незмінене значення одного чи обох базових фразеологізмів: *von A bis Z* – “від початку до кінця, від дошки до дошки” [НУФС, т. 1: 11] + *das A und O* – “альфа і омега (найголовніше), початок і кінець” [НУФС, т. 1: 11] = *von A bis O* – “від початку і до кінця”.

Контамінація належить до відносно поширеного способу модифікацій ФО та утворення нових ФО чи okazіоналізмів. Дослідники відзначають високу частотність вживання (до 30 %) цих мовних знаків у публіцистичних текстах [12], [22], [23]. Проте, результати дослідження емпіричного матеріалу показали незначну кількість ФО, утворених шляхом контамінації (3,3 %) у відношенні до всього досліджуваного корпусу (1800 знаків). Різницю у відсотковому вираженні кількості контамінованих ФО можна пояснити тим, що новостворені мовні знаки ще не зафіксовані у лексикографічних джерелах німецької мови. Слід врахувати й той важливий момент, що розпізнавання саме контамінованих ФО вимагає від мовця значних творчих зусиль та солідних знань фразеологічного фонду німецької мови.

Отже, виникнення контамінованих ФО обумовлюється як мовними, так й позамовними чинниками, з переважанням останніх. Найголовнішим, проте, у процесі контамінації, є індивід з своїми невичерпними можливостями мовленнєвої творчості та глибокими знаннями щонайменше двох фразеологічних одиниць для вмілого їх поєднання, для найповнішого вираження бажаної інформації. Контаміновані ФО оперативно реагують на зміни у суспільстві.

Піднята у даному пошуку проблема вимагає подальших глибоких досліджень, оскільки відкритими залишаються питання про лінгвістичний статус новостворених

фразеологізмів, фіксація їх словниками, визначення їх ролі у процесах категоризації та концептуалізації дійсності.

Л і т е р а т у р а :

1. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. Л. С. Паламарчук. – К. : Наук. Думка, 1989. – 156 с. – ISBN 5-12-000619-.
2. Бондаренко В. Г. Варьирование устойчивых фраз в русской речи / В. Г. Бондаренко. – Тула : “Наука”, 1995. – 156 с.
3. Гавриш М. М. Контаминация фразеологических единиц немецкого языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 (германські мови) / Гавриш Михаил Михайлович. – К., 1988. – 203 с.
4. Гак В. Г. О современной французской неологии / В. Г. Гак // Новые слова и словари новых слов. – Л. : Наука, 1978. – С. 37-52.
5. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учебник. – 2-е изд., перераб. / А. В. Кунин. – М. : Высш. шк., Дубна : Феникс, 1996. – 381 с. – Библиограф. : с. 368-375.
6. Лабно-Фалецка Е. Фразеологическая деривация на базе немецких и польских фразеологизмов / Е. Лабно-Фалецка // Europäische Hochschriften. – Reihe 21 : Linguistik. – Vol. 148. – 1995.
7. Поляков И. В. Когнитивный элемент модификации фразеологических выражений (пословиц и крылатых фраз) / И. В. Поляков // Когнитивные аспекты лексики. Немецкий язык : сб. науч. труд. – Тверь. Тверский государственный университет, 1991. – С. 67-72.
8. Пташник С. Б. Структурно-семантичні особливості фразеологічних модифікацій та їх функції в німецькому газетному тексті : дис. кандидата філол. наук : спец. 10.02.04 / Стефанія Богданівна Пташник. – Львів, 2002. – 219 с.: табл. – Бібліограф. – С. 201– 219.
9. Селиванов Г. А. Фразообразование и его отношение к структурному развитию языка / Г. А. Селиванов // Проблемы образования фразеологических единиц. – Тула, 1976. – С. 3-14.
10. Чернышева И. И. Вторичные семантические процессы и фразеологическая деривация / на материале немецкой фразеологии / И. И. Чернышева // Сб. науч. тр. Московского гос. пед. ин-та иностр. яз. им. М. Тореза. – 1975. – Вып. 164. – С. 179–187.
11. Чернышева И. И. К динамике фразеологической системы : (на материале немецкого языка) / И. И. Чернышева // Филологические науки. – М. : 1993. – № 1. – С. 61–70.
12. Чернышева И. И. Устойчивые словесные комплексы в языке и речи (на материале немецкого языка) для ин-тов и фак. иностр. яз. : учеб. пособие / И. И. Чернышева. – М. : Высш. школа, 1980. – 141 с.
13. Чиркова Е. К. Типы окказиональных слов в языке газеты / Е. К. Чиркова // Язык и общество. – Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1974. – С. 129–144.
14. Burger, H.; Buhofer, A.; Sialm, A. (1982): Handbuch der Phraseologie. – Berlin, New York. (SUB)
15. Elsen Hilke (2008): Kontaminationen im Randbereich der deutschen Grammatik. In: Deutsche Sprache 36, 114 – 126.
16. Fleischer W. (1997): Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen. (SdP)
17. Grassegger H. (1989): Redensarten in der Fernsehwerbung. Zur Struktur und Modifikation von Idiomen in multimedialer Kommunikation. In: Gréciano, G. (Hrsg.): Europhras 88. Phraséologie Contrastive. Actes du Colloques International Klingenthal – Strasbourg, 12.-16.5.1988. Strasbourg (= Collection Recherches Germaniques 2). – S. 141-154.
18. Hemmi Andrea (1994): “Es muss wirksam werben, wer nicht will verderben”. Kontrastive Analyse von Phraseologismen in Anzeigen-, Radio- und Fernsehwerbung. Bern.
19. Sabban Annette (1998): Okkasionelle Variationen sprachlicher Schematismen. Eine Analyse französischer und deutscher Presse- und Werbetexte. Tübingen.
20. Sandig B. (1989): Stilistische Funktionen verbaler Idiome am Beispiel von Zeitungsglossen und anderen Verwendungen. In: Gréciano, G. (Hrsg.): Europhras 88. Phraséologie contrastive. Strasbourg. – S. 387-400.
21. Schulz Mattias (2004): Jein, Fortschritt und Ehrgeizhals. Wortkreuzungen in der deutschen Gegenwartssprache. In: Zeitschrift für germanistische Linguistik 32, 286 – 306.

22. *Wotjak B.* (1992): Verbale Phraseolexeme in System und Text. In: Germanistische Linguistik, 125. Tübingen. (SUB)
23. *Wotjak B.* (1994): Fuchs, die hast du ganz gestohlen: Zu auffälligen Vernetzungen von Phraseologismen in der Textsorte Anekdote. In: Sandig, B. (Hrsg.): Europhras 92. Tendenzen der Phraseologieforschung. Bochum (=Studien zur Phraseologie und Parömiologie 1). – S. 651-677.
24. (DUW) Duden. Deutsches Universalwörterbuch / hersg. und bearb. vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion. [Red. bearb. Mattias Wermke ...]. – 3., völlig neu bearb. und erw. Aufl. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich : Dudenverl., 2002. – 1816 s.
25. (НУФС, т. 1) Гаврись В. І., Пророченко О. П. Німецько-український фразеологічний словник. Deutsch-Ukrainisches phraseologisches Wörterbuch. Том 1. – К. : Рад. шк., 1981. – 416 с.
26. (НУФС, т. 2) Гаврись В. І., Пророченко О. П. Німецько-український фразеологічний словник. Deutsch-Ukrainisches phraseologisches Wörterbuch. Том 2. – К. : Рад. шк., 1981. – 416 с.

Дмитренко Е. П. Контамінація як путь к инновационному развитию фразеологического фонда современного немецкого языка

В статье рассматривается вопрос модификации фразеологических единиц современного немецкого языка социально-экономической сферы, а именно, контамінация фразеологических единиц, выделяются контамінационные модели и структурные механизмы.

Ключевые слова: модификация, контамінация, структурная модель, исходная единица, фразеологическая единица

Dmytrenko O. P. Contamination as a way to innovative development of phraseological system of modern German language

The article focuses on the study of phraseological contamination in modern German, its structural models and mechanism

Keywords: phraseological modification, phraseological unit, structural models and structural mechanism.

Довгань О. В.

Науково-виробниче приватне підприємство “Форум”

НЕЛІНІЙНІСТЬ СМISЛУ АБСУРДНОГО ТЕКСТУ ЯК СКЛАДНИК ЙОГО СТИЛЮ

У статті проаналізовано поняття нелінійності, його природу та вияв у контексті стилістики художнього тексту. Окрім того, подано аналіз перенесення цього поняття на іномовне підґрунтя.

Ключові слова: нелінійність, абсурд, категорія абсурду, переклад, художній переклад, стиль художнього перекладу, стилістичні особливості перекладу.

Постановка проблеми. ХХІ століття характеризується особливим відношенням до комунікації у найширшому смислі. Позаяк, її об'єктами є, як і завжди, ретранслятор і сприймач – сталі складники цього процесу, то модифікація стосувалась, першою чергою, сфери розуміння їх ролей у процесі спілкування, яка набула специфічних виявів. Так, поряд з класичним варіантом комунікації – “живим” спілкуванням, в процесі якого здійснюється обмін думками (до цього виду відносимо й розгортання означеного процесу за допомогою технічних засобів), існує такий “замкнений” її тип, при якому ретранслятор і сприймач – одна й та сама людина (останній особливо актуальний для текстової комунікації) тощо.

Звичайно, технічні засоби роблять можливим спілкування майже у будь-якому місці і часі. Подібна тенденція, однак, активно впливає на характер даних, які функціонують в так званому інформаційному суспільстві. Відзначимо, що це, як